

10

DEDUCTIO REI MONETALIS

In qua

VARIATIO & IMMUTATIO
REI MONETARIÆ,

de

Seculo in Seculum;

&

Quomodo ex Aureo Seculo

in

CUPREUM,

transitum fecerimus,

breviter & oculariter

ostenditur.

ANNO CHRISTI.

M DC LXIV. *V.*

Quantum Principum decus, non minus bene constitutarum Rerumpub. emolumentum sit, Proba Justaquè Moneta, non solum Clarissimorum Virorum auctoritas, sed etiam quotidiana ubiq; terrarum experientia, rerum omnium magistra, abundè testatur. Cum enim pecunia rerum omnium gerendarum sit nervus, meritò omnes boni Cives, ac amantes Patriæ, præferrim *ij*, qui à Deo ad clavum Reip. sunt constituti, eò omnibus viribus intenti esse debent, ut Rei Monetariæ exacta fiat deliberatio, ejusdem provida introductio ac constitutio, tandem semel bene constitutæ tenacissima conservatio. Exterorum hâc in materia Regnorum & Rerumpub. exempla, hic in medium producere, cum ob brevitatæ studium nostri non sit propositi, hoc saltem, quod præ oculis versatur, ac non minus publicum, quam unius cujusq; privatum concernit incommodum, disquirere, ac ad trutinam æquæ lancis, in hac nova Rei Monetariæ immutatione, ex sincero erga communem Patriam hanc nostram animo, ponderare, incommoda exinde provenientia prævidere, ac publico bono, penicillo quasi ad oculum adumbrare, animus est. Quod quò melius fieri possit, tempora antecedentia in hoc Regno, annexarumq; Terrarum Prussiæ Jura, Consuetudines, usus, & observa-

servationes, commoda & incòmmoda, circa Rem
Monetariam, cum præsentibus ac subsequuturis exa-
minare & comparare non inconsultum videtur.
Non quidem eo fine, quasi Sacræ Regiæ Majestatis
omniumq; Ordinum Regni hujus placita & Con-
stitutiones censere vel improbare videamur, sed ut,
ex hac mutua invicem temporum oppositione &
collatione, rei veritas eò evidentius appareat, ac
huic inevitabili, cervicibus totius Regni imminen-
ti damno, si fieri poterit, quantocyus obviari possit.

Primum ergo quod in considerationem venit
est antecedentium temporum Status, ac Regni Po-
loniæ, præsertim verò Terrarum ac majorum Civi-
tatum Prussiæ Jura, Privilegia, Immunitates ac Con-
suetudines, ab aliquot sæculis circa rem Moneta-
lem, tam à Crucigeris, quàm postmodum Divis Re-
gni Poloniæ Regibus, subsequenter ipsis collatæ,
quarum nonnullas hic adducere ipsa res postulat.

Anno 1425. Magister Ordinis Teutonici in Con-
ventu Generali Terrarum Prusiæ Civitatibus Tho-
runiensi ac Gedanensi facultatem cudendæ Mone-
tæ contulit, quæ etiam re ipsa in effectum est dedu-
cta, quamvis tum temporis adhuc eadem Civitates
super hoc Jure nondum fuerint privilegiatæ.

Anno 1454. Tempore Incorporationis Prusiæ
Civitatis Thoruniensi, Gedanensi, Elbingensi &
Regiomontanæ à Divo Casimiro Rege Poloniæ Jus
Monetale collatum, his Verbis. *Vt Guerra durante*

*cudatur fidelis & iusta Moneta, impensis Prælatorum
Spiritualium & Sæcularium, Militarium, Civium,
Terrigenarum Prusæ. Pace autem habita tantum in
Thorun & Gdansk sine præjudicio Privilegij Thoru-
niensis Civitatis, Nostri Regalibus cudatur impensis;
Provisio tamen, quod Moneta nullatenus in pondere,
grano, & liga debita immutetur.*

Anno 1457. Civitas Gedanensis per Privilegium
à Divo Casimiro plenarium Jus cudendæ monetæ
obtinet, his Verbis. Porro ex speciali nostra gratia
Regia damus ac concedimus prædictis Proconsulibus
Consulibus, totique Communitati Civitatis Nostræ Ge-
danens, ut sine omni turbatione ac præpeditio in Ci-
vitate hæc Jus cudendæ Monetæ Aureæ ac Argentæ
cum effigie ac Inscriptione Nostra Regia, habeat, re-
neat, in pondere grano & liga, uti moderno tempore u-
sitata est, vel Consiliariorum Nostrorum Terrarum ac
Civitatum scitu & consensu constituetur, quæ Moneta
in hisce Terris in usu & valore haberi debet.

Hoc quoque Jure Monetali Civitas Gedanensis
realiter, ipsoque effectu, sub Rege Casimiro, Alexan-
dro, Johanne Alberto &c. prout hujus generis Mo-
netæ adhuc exhiberi possunt, libere semper est usa.
Quamvis Monetæ Polonicales sub Regimine Præ-
memoratorum Regum ab Anno 1454. usque ad An-
num 1528. in hisce Terris Prusæ in valore & usu
non fuerint, cum longè viliores, ratione intrinsecæ
bonitatis Pruthenicis pecuniis essent.

Tandem Anno 1528. In Conventu Mariæburgensi inter Legatos Regios & Albertum Ducem Prussię atque Terras ac Civitates Prussię Regalis conventum est, ut posthac æqualis Moneta in Regno Polonię, ac Terris Prussię, in pondere, grano & liga cudatur, ac viliores nonnullę monetę tam domesticę quàm peregrinę repudientur, prouti in hac Transactione omnia & singula, monetalem Rem concernentia, dilucidè sunt specificata. Eademq; pro lege Universali à Rege Sigismundo prælo est mandata, & vigore ejus Conventionis non solum Dux Prussię, sed & Civitates Majores Thorunium, Elbinga & Gdansk ad Communes in Regno Polonię de Re Monetali consultationes vocari consueverunt.

Hic observandum, quod tum temporis Ducatus Hungaricus 45. grossos valuit, & quod quinque Ducatis una Marca argenti puri emebatur. Et ex tali Marca Cracoviensi argenti purissimi cudebantur tantum octo floreni 13 ⁴/₈ in petiis trigrossorū. Anno 1573. Postquam varię querelę, ratione abusus & exorbitantię Rei Monetalis sunt productę, Rex Sigismundus Augustus in Comitibus Generalibus Regni constituit, ut Ordinatio Monetalis de Anno 1528. imposterum observetur, nec ab ea recedatur, exceptis tribus circiter grossis, auctis ratione impensarum & sumptuum, pro qualibet Marca puri argenti, cum tum temporis argentum carioris fuerit pretii.

Ve-

Verum subsequētib; temporibus magna mutatio in re monetaria subsecuta, ita ut Ungaricalis & Thalerus in pretio valde excreverit, & pes monetalis totaliter fuerit immutatus, ac Ungaricalis ad sex florenos, & Thalerus ad tres florenos excreverit, cum monetariorum artes omnium fere mentes excācavissent, & omnium rerum & commerciorum confusionem induxissent, unde ingentia damna in redditibus publicis & debitis privatis emerferunt.

Consideratis itaq; præteritorum temporum Juribus ac observationibus Terrarum Prussiæ Regalis circa Rem monetariam, patet, quod omnium Monetæ deterio rationū ista causa semper fuerit, quod Reges & Respub, ultra impensas Cusionis, lucrum subinde Regium quærant & augeant. Et propterea Respub. Anno 1632, huic damno medelam invenit, in pactis conventis cum Rege, ut tale lucrum cessaret, & moneta in eodem semper valore servari posset, uti æquitas, decus, & utilitas Regni postulat, quod ipsum per Constitutionem Anni 1660. approbatum.

In nuperis Comitibus Regni Generalibus habitis, Constitutio facta ex consensu utriusq; gentis, tam Polonicæ quàm Lithuanicæ, ad rem monetariam destinatorum Commissariorum (exclusis Prutenis & Civitatibus, utut de Jure præsentibus esse debebant) & conclusum est, ut decies Centena millia florenorum, in Cupreis solidis, pro Regno Poloniæ,
&

& totidem pro magno Ducatu Lithvanix fabricentur, ut egestati & paupertati, ex nupero bello Suecico miseris subditis perpeffa, subveniatur. Verum tantum abest ut hac ratione miserrimis subditis ac Incolis Regni subveniatur, ut potius exigua, adhuc ipsis ex bello restans, Substantia, per depravatam hujus Monetæ Cupreæ introductionem totaliter ad sanguinem usq; exfugatur, quod ex subsequentibus deductionibus evidentissime apparebit.

Primò extra omnem controversiam vera & infallibilis est Maxima, quod opulentia & divitiarum omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum & Privatorum non in vilioribus metallis, ut pote cupro &c. sed in præstantioribus ac perfectis, auro & argento consistit, monetarq; ex illis cusæ, non minus optimi Regiminis, quam etiam locupletissimarum divitiarum certissimum sint indicium. Exemplo nobis sunt Hispania, Gallia, Moscovia.

Imo hoc Regnum ipsum Polonia, Prusiarq; temporibus Divorum Antecessorum Regum Polonia, ac Crucigerorum, qui posteriores quamvis in Prussia absolutum habuerint dominium, ut pro libitu & arbitrio subditis pravam monetam obtrudere potuissent, nihilominus eò erant intenti, ut bona moneta aurea & argentea, aut ad minimum in minoribus sortibus, ad Thalerum proportionata, in hisce terris cuderetur. Qua ratione non solum utilitas subditorum ac commodum promovebatur, sed etiã ipsi

ipsi Domini magnos ex redditibus & contributionibus subditorum, per hanc probam massam monetæ, coacervarunt Thesauros. Divi quoq; Reges antecessores Polonorum hac experientia edocti iustas, argenteas, legitimæ bonitatis intrinsecæ, & Iusti valoris species fabricari fecerunt. Florenus Polonicus tum temporis bonitate sua modernis tribus vel quatuor æquivalerat. Una Quarta Ravæ, vel alia laudatæ simplices Contributiones, tum plus Thesauro Regni inferebant, quam hisce temporibus quatuor, minoribus itidem expensis omnia comparabantur & solvebantur.

Militum, exempli gratia, stipendia, tum erant singulis mensibus 4. floreni, Equitis decem. Nunc verò pediti decem, Equiti autem triginta dantur: Cujus generis exempla innumerabilia adduci possent, ni prolixitas hujus scripti evitaretur.

Consideratis itaq; his, pergamus ad examinationem modernarum in Regno Poloniæ introductarum monetarum, quibus singulis exactè trutinatis, ac cum veteribus numismatibus comparatis, horrendum illud detrimentum & exitiale damnum totius Regni, annexarumq; Provinciarum, omni fuco denudatum, clavis oculis cernere licebit.

Materiam solidorum horum novorum quod attinet, purum putum, sine omni materia argenti, est cuprum, quod non in hoc Regno foditur, sed aliunde vel ex Suecia & Hungaria &c. advehitur, vel ex
yete-

veteribus ahenis & utensilibus aeneis conflatur, cujus libra una nunc valet 15 grossos. Ex qualibet autem libra fieri debent particulæ, petiæ seu solidi trecenti, qui exponuntur pro flor. 3 & 10. grossis. Ad conficiendum autem seu fabricandum unum Millionem solidorum cupreorum, tricentenæ mille libræ cupri requiruntur.

Computando libram 15. grossis, facit	fl. 150000
Ratione facturæ pro qualibet 10. grossis	fl. 100000
Thesaurus Regni debet habere	fl. 450000
Remanent adhuc Administratori Officina Monetariæ pro lucro	fl. 300000
Facit in toto unum Millionem.	fl. 1000000

In Magno Ducatu Lithuaniae Monetarius totidem lucri, 300000 flor. habebit, ex altero Millione ibidem cudendo. Ita ut à duobus Millionibus 600000 floreni lucri in ipsum redundabunt; exceptis summis, quæ extra statutum numerum clam extradentur, cum in tanta copia hujus Monetæ tam accurata extraditionis inspectio nullatenus fieri possit. Abhorret certe animus ab immenso hoc lucro, quod non in bonum publicum, sed privatorum & exterorū marsupium, cum intollerabili totius Regni, imprimis verò bello jam satis enervatorum simplicium ac miserorum subditorum oppressione, convertitur. Valor & bonitas horum solidorum, ut jam ex producto computo, ita non minus ex reductione illorum in massam propriam perspicitur. Si enim aliquando moneta hæc cuprea reducenda, & in pristinum metallum conflanda esset, quilibet ex Centum florenis vix triginta libras cupri, adeoq;

quatuordecim, ad summum 15. florenos saltem va-
loris habebit & percipiet, atque hac ratione 85. flor.
de suo Capitali Centum florenorum, amittet. Quæ
læsio sanè intollerabilis est. Verùm & in eo adhuc
magis defraudatur Resp: cum nimirum post exa-
ctam probā istorum solidorum inventæ sunt parti-
culæ seu solidi in dimidia libra vel in una Marca
Cracoviensi 175. imò 180. & hâc ratione libra cupri
exponitur pro tribus florenis 26 grossis. In reducti-
one autem ad massam Cupream pro 100 flor. duo-
decim saltem & 26. grossi reperientur. Damnum
ergo exinde emergens ad florenos 87. & 4. grossos
excurrit. Et quis dubitat, quod hæc sola cuprea
moneta totum Regnum possit ad ultimum interi-
tum & summam paupertatem inducere? Lucrum
inauditum & summè excessivum, an non invitabit
plurimos vicinos & privatos etiam, ut talem Mone-
tam fabricent & cudant, terra & aqua invehant, no-
stramq; vicissim monetam argento mixtam, talem
qualē habemus, evehant, ut brevi nulla argētea re-
maneant? Quid factum sit in Hispania, ubi exteri na-
vib⁹, cuprea moneta advecta, Regnum adeò imple-
verunt, ut vix remedio locus esset, notum est.

Pergamus jam ulterius ad aliarum quoq; specie-
rum monetarum, majorum minorumq; argentea-
rum, cupro permixtarum, examinationem, in quib⁹
calculo accuratè factō tota Respubl. ingens detri-
mentum, tam in fabricatione, quàm in recusione
anterioris melioris monetæ, in has novas species pa-
titur.

titur. Cum enim argenti fodinæ Ilkufienſes parvā
copiam argenti nobis ſuppeditent, ideò Præfectus
Monetalis anteriores ſortes Monetales, addendo
cupri partē, in has novas ſortes monetales recudit.
Quantum verò inde in totum Regnum damni re-
dundet, ex ſequentibus deductionibus abundè de-
monſtrabitur, & primo de Orthoniſus.

Orthones Regni anteriores Electorales & Ge-
danenſes præſentes 30. petiæ ſeu particulæ in pon-
dere faciunt unam Marcam, continentque in ſe ar-
genti puri 11. Lothones, & ſic Marca exponitur pro
26. florenis 5½ groſſis.

Novi Orthones Polonici, quarum 32. particulæ
ſeu petiæ ponderant Marcam, habent in ſe argenti
puri 10. Lothones & 4. nummos, & ſic Marca argen-
ti exponitur pro triginta florenis. Ergo in quatuor
Marcis ſivè Centum florenis quilibet detrimentum
patitur 15. florenorum & 27 groſſorum. Omnes illi
Orthones priores Regni Electorales, Gedanenſes,
detractis omnibus impenſis, poſſunt recudi, & da-
bunt denuo Monetario in lucrum certiffimum 12.
florenos pro Centum.

Decies ergo tranſmutando in dimidio anno
Centum millia florenorum, habebit Centum & vi-
ginti millia florenorum lucri, quod Regni com-
modis & privatis omne decedit.

Sex groſſales Species anteriores quarum 54. pe-
tiæ ponderant unam marcā, habent argenti puri
ſeptem lothones & duos nummos.

Moderniverò qui jam fabricantur habent 6. Lo-
thones & petiæ seu particulæ 58. ponderant Marcam
Cracoviensem. In anterioribus Marca exponitur
pro 24. florenis 7. grossis 5. nummis. In modernis ve-
ro pro 31. florenis: differentia erit in qualibet Marca
6. flor. 23. grossorum. Et sic in singulis Centenis flo-
renis damnum evidentissimum erit 27. florenorū.

Transmutando autem veteres sex grossos in hos
novos, detractis omnibus impensis, administrator
Monetalis, pro Centum lucri, 22 flor. & 2 grossos ha-
bebit. Si verò decies in dimidio Anno Centum mil-
lia florenorum transmutentur, lucrabitur florenos
200667 & 10 grossos.

Trigrossi antiqui Polonici, qui adhuc in usu sunt,
continent in se septē Lothones argenti puri in una
Marca, ex qua fabricatæ sunt 108 petiæ. Marca argē-
ti puri exponitur in iisdem pro 24 florenis 18. gros-
sis. Hi trigrossi prædicti ad valorem Thaleri 3.
florenis comparati viliores sunt, 2½ pro centum.

Ex probatione accurata modernorum novo-
rum Trigrossorum Polonicalium reperiuntur in u-
na Marca Cracoviensi 6. tantum Lothones argenti
puri, & fabricantur ex eadem 145. petiæ seu parti-
culæ. Qua ratione Marca argenti exponitur pro 38
florenis 20. grossis.

Marca ergò argenti puri in his trigrossalibus no-
vis Polonicis 14. florenis & 20. grossis carius expo-
nitur, quam in Thaleris. Hinc in Centum florenis
Monetarius lucri habet florenos 61½.

Carius

Carius quoq; quam in Trigrossalibus antiquis polonicis 14 florenos & 2 grossos facit pro Centum 57 florenos $\frac{7}{8}$. In Orthonibus autem Nostriis 12 florenos 14 $\frac{1}{2}$ grossos. Facit pro centum 47 florenos $\frac{1}{2}$.

Jam sesquigrossi, vulgo Pultoraki dicti, sunt considerandi. Nostri adhuc currentes habent 5 Lothones & 13. nummos puri argenti: Marca exponitur pro 26. florenis 25. grossis & consistit in 195. particulis seu petiis.

Moderni verò habent 185 particulas, & in quolibet Marca argenti puri 4 Lothones & 8 nummos. In his sesquigrossis novis Marca exponitur pro 33. florenis, damnum infallibile erit 25. florenorum & 20 grossorum.

Hinc Præfectus Rei Monetariæ, detractis omnibus impensis & sumptibus pro factura, transmutando prædictos veteres sesquigrossos in hos novos, lucri habebit 16 florenos & 20 grossos in Centum florenis.

Decies verò in dimidio anno transmutando centum millia florenorum lucrabitur 166667 florenos 10 grossos.

Ex hisce omnibus jam allegatis nihil aliud concludere possumus, quam totalem & jam imminentem interitum Regni, totalem brevi tempore abolitionē nostræ monetæ, experientia ante 40 annos edocti, ut nec vestigium illius temporis monetæ appareat, Thaleri pretio ad quatuor florenos, & ungaricalis ad octo florenos redactio.

Quod Cuprum attinet, id ipsum non in hoc Regno Nostro, pro ut in Suecia, ex fodinis eruitur, sed inde vel aliunde, probo nostro argento coemitur & advehitur: Advectum alibi extra Regnum magno labore ac impensis, ratione facturæ (quæ omnes in reductione pereunt) in hâc novam monetam solidorum transmutatur, cujus jam factum est initiū, cum intra spatium aliquot septimanarum omnibus ferè navibus, Lubecâ, magna copia solidorum, absque imagine formatorum sit advecta, & adhuc in abundantia ibidem fabricetur: Transmutatum verò ac postmodum in priorem massam reductum, vix 14. 15. florenos valoris, pro Centum, possessori relinquunt.

Centenarius Cupri qui 120 librarum est, 60 aut 50 florenis coemitur. Ad confectionem autem duorum millionum solidorum (exceptis his, qui extra statutum numerum cudentur & extradentur) requiruntur cupri Centenarij 300000.

Calculo ergo facto, cuprum illud ad summam aliquot tonnarum auri excurrit, pro quo bona ac proba moderna moneta solvitur, quæ primo huic Regno detrahitur, ac aliò exportatur, Opificum Monetariorum mercedes, aliq; sumptus ac impensæ pereunt, ac bono publico decedunt, ac Exteræ gentes cum vicinis ad abundantem invectionem cupreorum solidorum, propter ingens lucrum, tacite invitabuntur.

Cum enim omnis ferè pecunia recenter cusa,
ma-

magna parte priori sit vilior, utiq; in vicinis regionibus, tam pecuniam cupream, cum lucro tonnarū auri 80 florenos in Centum superante, cudi, ac in hoc Regnum invchi curabunt, quam aliis sortibus, ex quibus 28 triginta octo florenos in Centum vel etiam plus, uti in ternariis nostris, lucrari poterunt, totam hanc Terram implebunt.

Prout anterioribus temporibus exempla habemus, ubi in Centum florenis lucrum erat 12 florenorum, magna copia ad eandem ligam & speciem effigiatorum in hoc Regnum est invec̃ta. Simili ratione Suecica ac Rigenſis moneta, ante paucos annos, Lithuaniam ſibi vicinam & annexa loca, magno cum Incolarum ac ſubditorum detrimento, adeò inundavit, ut vix credi poſſit. Quod idem & nunc metuendum eſt, & quidem multo magis, quia horrendum hoc lucrum ex nova hac moneta proveniens quemlibet callidum ac ſagacem ad participationem ſtimulabit. Atq; ita ſucceſſu temporis, omnis aurea, argentea vel juſtè mixta moneta evenietur, & recudetur, ac purum putum Cuprum tantum nobis reſtabit. Nova enim Moneta antiquam conſumet, & lucri amor faciet, ut omnis antiqua moneta conſletur, & in novam formam tranſmutetur.

Quotquot Thaleri vel Ducati in Regno extiterint, exportabuntur, quia in peregrinis locis nova hæc noſtra moneta non recipietur, aut ſi remanſerint, omninò neceſſe eſt, ut Thalerus ad quatuor
vel

vel quinque florenos, Ducatus ad octo & amplius florenos excrescat, quia cum noviter cusa moneta plus quam quarta parte vilior sit, necessitas postulat, ut valor alterius bonæ Monetæ tanto plus augeatur.

Et quia nova hæc Moneta, non argenti, sed meri Cupri additionem requirit, ideo nihil certius, quam quod omnis antiqua pecunia, vel conflabitur, vel penitus amittetur. Impossibile enim est, ut illud, quod 25 florenos vel etiam 50 florenos in Centum bonitate præstat, à Judæis Monetariis & peregrinis non conquiratur, ac conflatur, nec in commodum ipsorum convertatur. Nam ad confectionem mille marcis antiquorum Orthonum tantum 34 libras cupri, ad confectionem verò novorum segrossorum 79. libras cupri addi opus est, idque cum summo monetariorum emolumento, insigni vero privatorum incommodo & damno.

Præterea neque Militi ex hac nova pecunia stipendium solvi poterit. Nam qui fieri potest, ut Cuprea Moneta, vel etiam viliori segrossorum sit contentus? Videbit utique se pauciores Thaleros aut Ducatos accipere, omniaque quibus indiget carius esse solvenda.

Neque per hanc novam monetam, ut quidam putant, Regnum Poloniæ circa solutionem stipendii militaris quindecim rōnas auri lucrabitur. Damnū universale quadruplo majus erit lucro. Etenim si damnū hoc cessaret, per solutionem militi factam, & moneta hæc cuprea ad externos exportaretur, tolle-

tollerabilis conditio nostra esset, at tota & integra apud nos manebit cuprea hæc moneta, & si abolebitur, totius substantiæ fiet jactura. In Orthonibus, sexgrossalibus, trigrossalibus, sesquigrossis, si reductio instituat, denuo tertiam vel dimidiam etiam partem amitemus.

Certum est ac necessario sequitur, quod ubi Sacra Regia Majestas ex redditibus suis, utpotè portoriis, vectigalibus & Oeconomis hætenus novem tonnas auri, in auro & Thaleris vel etiam Orthonibus percepit, nunc tantum, in effectu intrinsecæ bonitatis, sex tonnas auri percipere queat. Et quæ novem auri tonnas bonæ monetæ protulerunt, non nisi sex conficient. Quarta, ex qua novem tonnæ auri obvenerunt, similiter saltem sex tonnas auri producet. Nobilis qui prædium suum pro sex millibus florenis per modum Arendæ elocavit, post hæc tantum in effectu quatuor millia habebit. Qui sex millia florenorum super bonis Terrestribus numeravit, vix quatuor millia florenorum recipiet. Omnes minorenes & Pupilli, spiritualesq; ex bonis suis, aliis in Arendam datis, tertiam partem amittent, & omnibus expensis plus quam trientem superaddere tenebuntur. Qui Filiū suum in Exteras Regiones, Italiam, Galliam, Belgium proficisci permiserit, loco duodecim millium florenorum, quibus antè opus habuit, nunc necessario Octodecim mille florenos expendere tenebitur. Ulna serici aut Attalici, quæ antea sex florenis

C

venit,

venit, nunc octo vel novem florenos valebit. Simi-
liter omnes reliquæ merces, panni, species aroma-
tum, Haleces, vina &c. tertia parte carius (quan-
do modernis Ortho nibus, se grossis, Tri grossis sesqui-
grossis comparabuntur:) constabunt. Quando ve-
rò Cupreis solidis solutio fiet, tanto magis precium
florenorum excreſcet. Exempli gratia, dolium seu
vas vini Hispanici aut Ungarici, quod secundum
antiquam monetam 400 florenis est emptum, nūc
constabit, coæquando hos cupreos solidos cum
Thalerorum valore, 2200 florenos. Una holos e-
rici, quæ constitit antea, 10 florenos, nunc ad mini-
mum 80 florenis persolvetur. Una tonna halecū
30 florenis hætenus coempta, nunc ad Centum
florenos excreſcet &c. Cum enim Exteræ gentes
haud depravatam monetam, nulla ratione, nisi coæ-
quatione facta ad valorem Thaleri, hoc est æstima-
tione crudi cupri percipient, igitur omnes merces
tanto carius æstimabunt & vendent, ut ad debitam
proportionem Thaleri perveniant. Quæ sanè au-
ctio pretij omnium rerum Incolis universis, mayo-
ris & minoris conditionis hominibus hujus Regni,
mira valde videbitur, ac omnium commerciorum
usum confundet & perturbabit. Hoc enim intol-
lerabile damnum totum Regnum, nō per trienni-
um aut quadriennium tanget & affliget, sed in per-
petuum durabit, caneriq; instar omnia consumet,
nec unquam curari poterit, nisi cum finali totius
Regni interitu, aut præsentissimo abolitionis reme-
dio,

dio, & in argentea moneta cudēda totali restitutio-
ne & cupreæ cassatione. Ubi enim omnia per mo-
netarios cudendo & recudendo conflata fuerint, ac
Regnum in maximam paupertatem & Argenti in-
opiam devenerit, reductio difficilior erit, & cum
summa jactura privatorum introducetur. Ibi o-
mnia denuo ad Officinam monetariam conflanda
deportabuntur, ibi pro Centum florenis cupreæ
monetæ 14 aut ad summum quindecim floreni ob-
tinebuntur, & loco duorum Millionum, quos ipsi
fabricavimus, alteros duos ab exteris in vectis inve-
niemus. Impossibile enim est, Sueciam, unde cu-
prum evehitur, una nobiscum cupream monetam
non cufuram, & licet id ipsum publice non fiet,
privati tamen nonnulli, quibus hoc lucrum dulce
erit, id ipsum ad praxim deducunt.

Merito itaq; omnes aliæ Gentes ac Nationes Or-
bis respiciendæ sunt & laudandæ, quæ in re mone-
taria talem miseriam nunquam senserunt & exper-
tæ sunt. Qui in India Orientali negotiantur, atq;
inde aromata & alias merces pretiosas exportant,
argentum probum pro mercibusolvere tenentur.
In Moscovia non nisi probum reperitur Aurum &
Argentum. In Hispania, Gallia, Anglia similiter.
Imo quando in hoc Regno Tartaris donativa dan-
tur, in auro & argento ea præstari oportet, pecu-
niam modernam cupream non acceptabunt. O
miseri Coloni Regni Polonia, qui vix per totum vi-
tæ tempus collegistis Centum florenos argenteæ
monc-

monetæ, jam pro Centum florenis solatij loco accipitis quindecim !

Antequam autem finem huic deductioni monetariæ imponamus, hoc unicū super addere visum est. Quod reductio monetæ difficillima & ferè impossibilis futura est. Extracto enim & everso pedetentim omni argento merum cuprum nobis reliquum erit. Cupri verò reductio qualis admissibilis vel possibilis? Centum florenos reducere ad quindecim vel duodecim, quam inaudita erit læsio? Relinquere vero eos in suo cursu & valore erit medium alliciendi omne Cuprum ex vicinis Regionibus, eritq; magnetis ingentissimi loco ex loquinq; etiam montibus & absconditis hoc metallum in Poloniam, vi sua lucrativa, attrahendi. Verum quidem est quod priori bello Suecico Gustavus Adolphus Rex Sueciæ militibus suis, stipendia in mera cuprea moneta exsolverit, cupro hoc ex propriis fodinis istius Regni proveniente, sed hæc Cuprea moneta ejus erat bonitatis & ponderis, ut & Mercatores & Campsores in his Terris eam libentissime nostra argentea moneta permutaverint. Nostri verò Cuprei solidi, nec in pondere nec valore argenteæ correspondere possunt, nec ab exteris unquam recipiuntur. Quilibet ergò ex præmissis omnibus, quasi in speculo in evitabile hoc damnum, & totius Reipub, præsentissimum interitum clare ac dilucidè perspicere potest, & nisi cito huic morbo præsentissimis remediis subveniatur, necessario de salute & vira totius Regni actum erit. Utinam omnia jam deducta Spiritum hunc Cupreum dissipent ex pectoribus Magnatum! Utinam aurum & argentum ad huc reliquum Regno conservent, nervumq; rerum gerendarum in suâ bonitate & vera liga posteritati relinquant & conservent! Hoc ex animo opto, & finio.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.